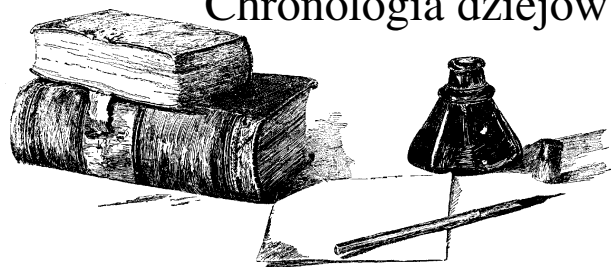

Chronologia dziejów

1993 cd.

Miasto zajmuje powierzchnię 3.045 ha.

W mieście jest 16,5 ha terenów zielonych w tym : park miejski 2,55 ha, park sportowy 3,45 ha i park "Caritas" 1,21 ha.

Miasto dysponuje 855 ulicznymi punktami świetlnymi . Nowe oświetlenie uzyskały ulice: Młynarska, Mickiewicza, Kasztanowa, Polna, Kościuszki, Spacerowa, Przechodnia i Park Miejski. Od końca 1992 roku montowano oświetlenie stylizowane. Otrzymały je: Rynek, Kopernika, Żeromskiego, Puszkina, Prusa, Pocztowa i Świdnicka.

Miasto posiada 40 km. dróg i chodników 25,8 km. Wykonano remonty nawierzchni 13 ulic o łącznej długości 5,8 km oraz chodników przy 16 ulicach o długości 14 km. W obrębie miasta znajduje się 7 mostów.

Nad zielenią miejską opiekę przejęła prywatna firma.

W latach 1991 – 93 zlikwidowano 3 przedszkola i 2 żłobki ze względu na mniejszą liczbę dzieci.

W sierpniu przystąpiono do budowy wysypiska komunalnego w Starym Jaworowie.

1 września otwarto nową szkołę podstawową na Osiedlu Piastowskim. Zastąpiła dotychczasową Szkołę Podstawową nr 2 znajdującą się przy ul. Szkolnej.

GUSTAW BECKER

1819-1885

cz. I

Przewrót przemysłowy w XIX wieku objął niemal wszystkie gałęzie produkcji, w tym również zegarmistrzostwo.

Światowej sławy, znakomita fabryka zegarów na Śląsku założona została przez człowieka obdarzonego ogromną energią i przedsiębiorczością połączonymi z umiejętnościami organizacyjnymi i znakomitym talentem technicznym. Tym człowiekiem był Gustaw Becker.

Gustaw Becker urodził się 2 maja 1819 roku w Oels (Oleśnica). O jego młodości latych - do chwili ukończenia 22 roku życia - wiadomo tylko tyle, iż uczył się sztuki zegarmistrzowskiej na Śląsku. W celu poszerzenia wiedzy o produkcji zegarów Gustaw Becker odbył wiele podróży. Będąc w licznych miastach Niemiec, Szwajcarii a także w Wiedniu w Austrii korzystał z każdej sposobności kształcenia się na wysoce kwalifikowanego mistrza sztuki zegarmistrzowskiej. W 1841 roku został zatrudniony pod nazwiskiem Hoppacher w zakładzie mistrza Clocksmitha w Wiedniu będącego

w trakcie projektowania i konstruowania zegarów obciążnikowych. Tam z zapałem przystąpił do prac nad rozwojem nowego, wyjątkowego zegara ściennego. W 1847 roku, mając 28 lat Gustaw Becker będąc już żonatym mężczyzną (żona Luisa) powrócił na Śląsk i osiedlił się w Świebodzicach przyjmując posadę zegarmistrza. 1 kwietnia tego roku ukazał się w miejscowej gazecie „Freiburger Amtsboten” (Nr 15, R.6) anons, reklamujący usługi nowo otwartego zakładu zegarmistrzowskiego G. Beckera, mieszczącego się w domu mistrza murarskiego Päslera przy ul. Dworcowej nr 257a (Bahnhofstrasse) .

Podjmując jeszcze w Wiedniu decyzję uruchomienia samodzielnej produkcji, nie przewidział trudności, z jakimi musiał się borykać w początkowym okresie. Pomimo tego, po dwóch latach zrealizował swe marzenie i założył fabrykę zegarów. Fabryka formalnie zaistniała 2 maja 1850 roku. Początkowo funkcjonowała w skromnych warunkach, tj. w małym pomieszczeniu 2-izbowym przy ul. Okrężnej 27, w którym obok mistrza pracował 1 pomocnik i 6 uczniów. Już jednak po 2 latach ilość zatrudnionych podwoiła się, a dzięki wsparciu finansowemu rządu i króla Fryderyka Wilhelma IV, zwiększyła się znacznie produkcja.

Ciągle jednak młody Gustaw Becker cierpiał na brak pieniędzy na zakup maszyn, narzędzi i surowców. Potrzebował również dużej powierzchni produkcyjnej. Większość robotników ze Świebodzic i okolic zatrudniona była w przędzalniach lnu i przy produkcji wyrobów tekstylnych. Z powodu złej sytuacji ekonomicznej, ludność otrzymywała tak niskie płace, iż ubóstwo i brak środków do życia wiernie towarzyszyły większości rodzin. Ograniczone wysiłki rządu zmierzające do znalezienia lekarstwa na nędzę zawiodły. Pomimo głodu i ubóstwa robotnicy niechętnie rezygnowali z pracy w przędzalniach. Nie byli również skłonni do udzielenia poparcia nowemu przedsiębiorstwu. Największą podporą Beckera była jego wiara w siebie.

Fakt prowadzenia przez Beckera jednoosobowego przedsiębiorstwa był tak bezprecedensowy, iż ktoś w końcu uwierzył w jego niewątpliwy sukces

i przyszedł mu z pomocą. Tym człowiekiem był prezydent Śląska. Dzięki jego wysiłkom rząd zainteresował i pomógł Beckero- wi w otwarciu fabryki. W 1850 roku Gustaw Becker otrzymał od Królewskiego Ministra Handlu Pana Von Der Heydta kilkanaście maszyn na potrzeby zakła-

du. Warunkiem udzielenia Beckerowi przez rząd pomocy było „wyciągnięcie” z ubóstwa 80 chłopców oraz głodujących rodzin pracowników przędzalni. Na własny koszt Becker karmił ich oraz uczył zawodu zegarmistrza. Było to nie tylko ryzykowne ale wiązało się również z ogromną odpowiedzialnością. Codziennie Becker borykał się z różnymi dużymi i małymi niepowodzeniami. Młodzi uczniowie przychodzili i odchodzili gdy tylko zmęczeni się pracą. Uniemożliwiało to zawarcie z nimi umów o naukę rzemiosła. Stworzenie grupy dobrze wyuczonych i wprawnych pracowników stanowiło zatem dla Beckera prawdziwe wyzwanie.

W 1852 roku na Międzynarodowej Wystawie Przemysłowej na Śląsku publiczność miała pierwszy raz okazję podziwiania zegarów Gustawa Beckera. Za swoją twórczość Becker został nagrodzony złotym medalem państwowym który od tego czasu stał się jego znakiem handlowym. Umocniło to zaufanie do jego przedsiębiorstwa. Pracownicy przędzalni zaczęli przychodzić do Beckera po naukę i pracę – lody zostały przełamane.

Literatura:

„Gustav Becker Story” Antique Clock Publishing Concord, California 1977

Zarys dziejów śląskich fabryk zegarów Gustawa Beckera i Edwarda Eppnera, Krystyna Oniszczyk-Awiżeń, katalog wystawy zegarów

Warto zobaczyć

W kościele Parafialnym św. Mikołaja :
Ołtarz św. Józefa

Obraz - św. Józef rama w stylu barok, obraz bezstylowy. Czas powstania : rama – 2 połowa XVIII w.,

obraz XIX/XX w. Autor nieznany. Wymiary : 2 m. x 1,50 m. Materiał technika : rama – drewno złocone, obraz – olej/ płótno.

Rama o profilu wałka, profilowana, obrzeża rami i płaski ornament roślinny – złocone.

Obraz – kompozycja sta-

tyczna, w centrum św. Józef w ciemno błękitnej sukni i brązowym płaszczu. Lewą rękę wyciąga przed siebie, prawą opiera na ramieniu stojącego z jego prawej strony Dzieciątka. Jezus w różowej szacie, prawa ręka w geście błogosławieństwa, w lewej krzyż. W tle pejzaż włoski, z prawej kwitnące białe lilie. Wpisany do rejestru zabytków województwa wałbrzyskiego pod nr 535, kartoteka nr 3 (ikonografia – Ewa Stepa)

Kronika

Świebodzickich Zakładów Przemysłu Odzieżowego część 2

(Wierny przedruk z kroniki
zakładowej)

W roku 1947 zostaje wysunięta przez władze nadrzędne koncepcja połączenia zakładu odzieżowego w Świebodzicach mieszczącego się przy ul. Strumykowej z Zakładami Odzieżowymi w Legnicy. Koncepcja ta spotyka się z ostrym sprzeciwem pracowników Zakładów Odzieżowych w Świebodzicach, którzy postanawiają wystąpić do władz polskich z wnioskiem o umożliwienie uruchomienia większego przedsiębiorstwa na terenie Świebodzic i proponują zlokalizować go w budynku przy ul. Kolejowej będącym pod zarządem Armii Radzieckiej. Zostaje wyłoniona delegacja w osobach Ob. Kuczyński Józef, Kortylak Jan jako Przewodniczący Rady Zakładowej, oraz tow. Maria Kubatówna – Sekretarz P.P.R. która w wyniku swych starań uzyskuje zgodę władz na przekwaterowanie wojsk radzieckich z budynków przy ul. Kolejowej do innych pomieszczeń. Inicjatywę tą popiera jednostka nadrzędna w osobie Dyrektora Olszewskiego który wyraża zgodę na uruchomienie zakładu odzieżowego przy ul. Kolejowej pod warunkiem, że Jednostka Radziecka opuści powyższe budynki. W związku z tym delegacja udaje się do Dowództwa

Wojsk Radzieckich w Legnicy, gdzie zostaje przyjęta przez Marszałka Związku Radzieckiego Konstantego Rokossowskiego, od którego uzyskuje potrzebną zgodę. Po uzyskaniu zgody władz miejscowych, jednostki nadrzędnej oraz Armii Radzieckiej delegacja powróciła do Świebodzic gdzie okazało się, że obecna Dolnośląska Fabryka Mebli wyprzedziła starania o te obiekty i uzyskała również zezwolenie na uruchomienie produkcji mebli w budynkach przewidzianych na zakłady odzieżowe. Natychmiastowa interwencja u władz państwowych popierana uzasadnieniem, że w budynkach tych była już produkowana w czasie wojny konfekcja, Minister Przemysłu wydaje dokument przyznający ostatecznie budynki przy ul. Kolejowej na rzecz Zakładów Odzieżowych.

W okresie tym kontynuowana jest nadal praca przy ul. Strumykowej z równoczesnym prowadzeniem remontów budynków przy ul. Kolejowej. Zostaje utworzona brygada remontowa w ilości 8 osób pod kierunkiem Ob. Jana Kortylaka. Jednak z braku środków finansowych na remonty otrzymanych budynków przy ul. Kolejowej, Kierownik Techniczny Ob. Józef Kuczyński, - Przewodniczący Rady Zakładowej Ob. Jan Kortylak, oraz Sekretarz P.P.R. tow. M. Kubatówna występują z apelem do załogi o przyjęcie z pomocą. Załoga w odpowiedzi na apel ten,

zadeklarowała się przepracować 2 tygodnie a otrzymany zarobek przeznaczyć na remont otrzymanych budynków zakładowych.

Pracownicy pracujący przy remoncie budynków używali własnych narzędzi przejawiając wiele inicjatyw w zebraniu potrzebnych przedmiotów na wyposażenie Zakładu, ściągając z terenu miasta z domów będących w rozsypce sprzęt biurowy, maszyny itp.

W czasie remontu Zakładu odkryto 6 szt. maszyn szwalniczych ukrytych pod podłogą. Dalsze

R Radio

W powojennych dziejach miasta po raz pierwszy postanowiono uruchomić miejską komunikację samochodową w dniu 28 września 1956 roku (uchwała Miejskiej Rady Narodowej nr 17/56), jednak zamiar z powodu trudności w nabyciu chociażby jednego autobusu, został zrealizowany dopiero w roku 1960. W dniu 22 stycznia 1960 roku ustalono taryfę, która miała obowiązywać z dniem wyruszenia pierwszego autobusu na trasę. Ze względu na dwa duże zakłady w rejonie Pełcznicy („WSK” i „Klimat”) pierwsza linia połączyła miasto właśnie z Pełcznicą. Połączenie z Cierniami uruchomiono w dniu 23 grudnia 1963 roku.

uzupełnienie parku maszynowego dokonywano poprzez zbieranie z różnych miejscowości starych maszyn, które z kolei remontowano na miejscu. Z innego wyposażenia Zakładu kotły potrzebne do uruchomienia kotłowni zakładowej ściągnięto z budynku przy ul. Pstrowskiego, w którym później uruchomiono internat dla S.P.P. Zakładów Odzieżowych. Po dokonaniu niezbędnych remontów uruchomiono w Zakładzie przy ul. Kolejowej stołówkę, łaźnię zakładową, kotłownię oraz sale produkcyjne. Na przełomie 1947/48 r. następuje przeniesienie Zakładu Odzieżowego z ul. Strumykowej, do budynków przy ul. Kolejowej. W tym czasie Zakładem kierują jako Dyr. Naczelną Ob. Olek, Dyrektor Techniczny Józef Kuczyński, oraz Dyrektor Administracyjno-Handlowy ob. Rechowicz. W dniu 1.X.1947 r. zostaje utworzony w Świebodzicach Ośrodek Nr 2 skupiający Zakłady Odzieżowe mieszczące się w Boguszowie, Kamiennej Górze, oraz Świebodzicach. Po utworzeniu Państwowego Ośrodka Konfekcyjnego Nr 2 w Świebodzicach na stanowisko Dyrektora zostaje powołany Ob. Binder Antoni, Dyr. Technicznego Ob. Józef Kuczyński, oraz Dyrektora Administracyjno-Handlowego Ob. Matecki. W czasie tym produkowane są w Zakładzie koszule męskie, fartuchy lekarskie i robocze, spodnie, marynarki, prochowce męskie gabardynowe, mundury dla P.K.P. Po przejściu z ul. Strumykowej na Kolejową, Zakład szybko zwiększa swe zatrudnienie ze 160 osób do 600 osób. W latach tych zostają uruchomione dla załogi placówki socjalne jak : żłobek i przedszkole w budynku przy ul. Kolejowej Nr 32. Następnie Zakład uzyskuje drugi budynek przy ul. Kolejowej Nr 19 do którego przeniesiono żłobek pozostawiając w poprzednim budynku tylko przedszkole, poza tym Zakład otrzymał budynek przy ul. Kolejowej Nr 9, który przeznaczył na świetlicę.

Zarządzeniem Nr 751 z dnia 1 stycznia 1951 roku Minister Przemysłu Lekkiego tworzy samodzielne przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą "Świebodzickie Zakłady Przemysłu Odzieżowego w Świebodzicach".

W roku 1957 Zakład wydzierżawia wspólnie z Centralnym Zarządem Przemysłu Odzieżowego dom wczasowy w Świnoujściu. W roku 1960 zostaje otwarta przy Zakładzie 3 – letnia Zasadnicza Szkoła Odzieżowa dla Pracujących, której pierwsze absolwentki rozpoczęły pracę w Zakładzie 1.VIII.1963 r. tworząc podstawę zespołu młodzieżowego. W roku 1962/63 Zakład zmienia asortyment produkcji, nastawiając się na produkcję jesienno-zimowych płaszczyków chłopięcych na lata od 7 do 18. W okresie tym również przechodzi na pracę dwuzmianową zwiększając zatrudnienie do 1.400 osób. Dnia 4 listopada 1963 r Zakład przystępuje po

raz pierwszy do produkcji na skalę przemysłową płaszczyków chłopięcych z laminatów na zespołach produkcyjnych nr 221 mistrza Cichego Leona, oraz 222 mistrza Kryściaka Bolesława. W roku 1962 Zakład rozpoczyna produkować również wyroby na eksport do ZSRR wykonując 36 tysięcy sztuk płaszczyków chłopięcych.

Świebodzice, dn. 18.XI.1963 r.

Turystyczny szlak Świebodzie

PALMIARNIA

Palmiarnia zbudowana została w latach 1911-14 w trakcie wielkiej rozbudowy zamku Książ, podjętej przez ostatniego właściciela, księcia Pszczyzny - Jana Henryka XV Hochberga. Kompleks obiektów cieplarni i palmiarni, otoczony ogrodem japońskim, stanowił piękną wizytówkę bogatego pana na Książu. Prowadzono tu kwiatowo - warzywniczą uprawę roślin tropikalnych i krzewów ozdobnych. Dla ochrony przed silnymi, południowo - zachodnimi wiatrami otoczono ogród pasami tui i cyprysików. Całość ogrodzono murem z przyporami. Trzy bramy wejściowe zdobiły kraty z lanego żelaza (obecnie funkcjonuje jedna brama). Na dachu palmiarni urządzono galerijki spacerowe z widokiem na Książ, Szczawno Zdrój i Świebodzice. W cieplarni zgromadzono drzewa, krzewy i byliny z różnych krajów strefy ciepłej i gorącej, m.in. z rejonu : Morza Śródziemnego, Afryki podzwrotnikowej, Azji Południowo - Wschodniej, Australii, Nowej Zelandii, Meksyku, Ameryki Północnej i Środkowej. Wypełniły one centralną oszkloną konstrukcję o wysokości 4 pięter i okalającą ją jednokondygnacyj-

Ogród Japoński - 1905 r.

ne oranżerie, których ściany wyłożono lawą z wulkanu Etna. Wśród krzewów i pnączy ukryto grotty, dyskretne altanki, ławeczki.

Lata II wojny światowej i późniejsze zaniedbania spowodowały, że z bogatego zestawu egzotycznych gatunków

ocalała tylko część roślin, a otaczający cieplarnię ogród zmienił swą funkcję na bardziej utylitarną - na przeważającej powierzchni wzniesiono szklarnie do uprawy kwiatów i warzyw (pomidory, ogórki).

Niemniej i obecnie, dzięki zachowaniu się około 80 gatunków roślin tropikalnych, Palmiarnia jest obiektem licznych wycieczek. Zwiedzanie utrudnia fakt, iż tylko nieliczne okazy flory posiadają tabliczki z nazwą gatunku i obszaru występowania.

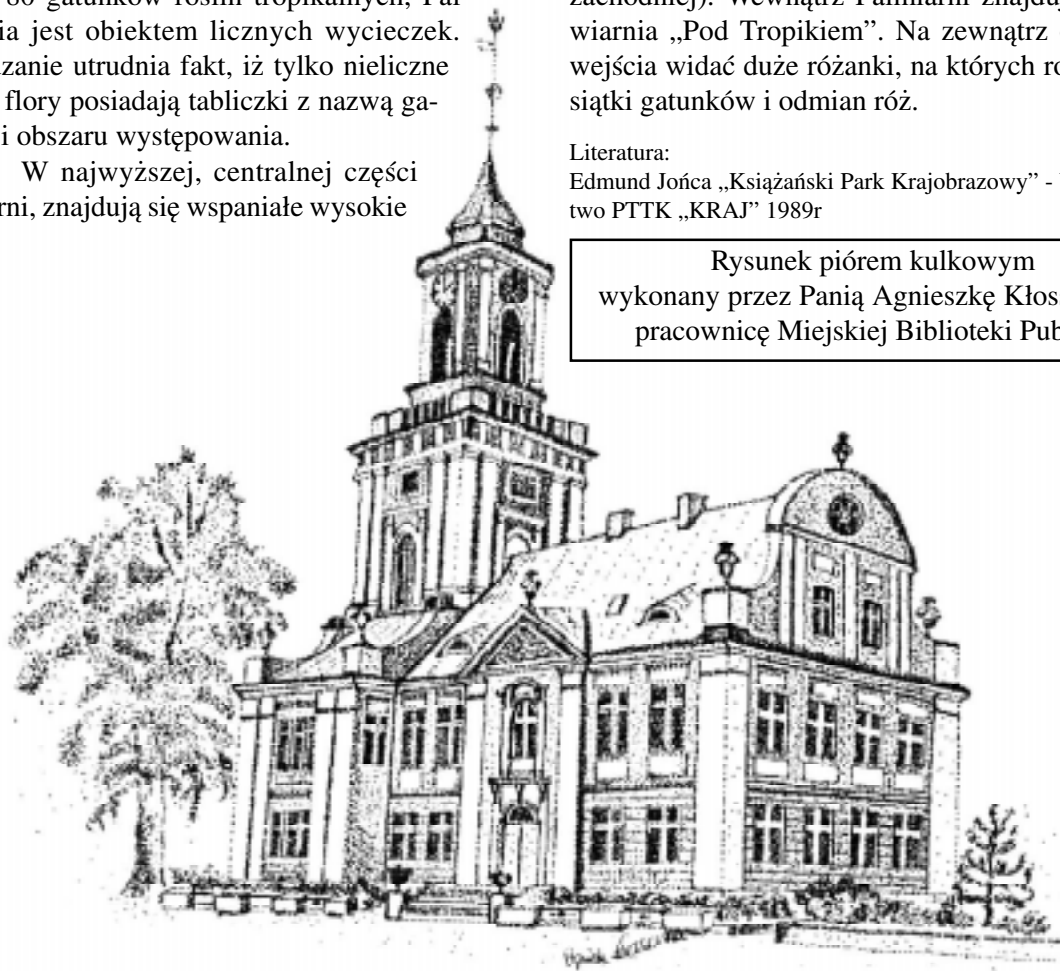
W najwyższej, centralnej części cieplarni, znajdują się wspaniałe wysokie

palmy z rodzajów : Kentia, Phoenix (w tym daktylowa) i Rhapsis, bananowiec, igława (araukaria), sago-wiec japoński, smokowiec (dracena), wawrzyn szlachetny, papirus (cibora), mirt i inne krzewy. W oranżerii po prawej stronie od wejścia rosną : kawowiec, figowiec sprężysty, strelicja, bieluń (datura), róża chińska, dzięgielawa, jukka, oleander, ramia, hoja, trzcina cukrowa i inne. Po lewej stronie natomiast - poza niektórymi już wymienionymi, jak figowiec, bieliń, róża chińska - można podziwiać piękną rzewnię skrzypolistną, lianę zaślarz mieszańcowy, dereń o ozdobnych liściach, mirt, filodendron, dracenę, ciborę przemiennolistną, paprocie Mefrolepis, rącznika pospolitego i inne. Na ścianach wyłożonych tufami rosną gęsto zielistki, kuklik czerwony pełny, różne gatunki paproci, trzmielina zwyczajna i inne rośliny obce oraz rodzime. W oranżerii wschodniej hodowane są doniczkowe palmy, a w oranżerii zachodniej - różne kaktusy i agawy. W północnej części cieplarni rosną fikusy, drzewka cytrynowe, maranta dwubarwna i kuklik czerwony (po wschodniej stronie kawiarni) oraz mandarynki i granaty (po stronie zachodniej). Wewnątrz Palmiarni znajduje się kawiarnia „Pod Tropikiem”. Na zewnątrz od strony wejścia widać duże różanki, na których rosną dziesiątki gatunków i odmian róż.

Literatura:

Edmund Jońca „Książański Park Krajobrazowy” - Wydawnictwo PTTK „KRAJ” 1989r

Rysunek piórem kulkowym
wykonany przez Panią Agnieszkę Kłossowską -
pracownicę Miejskiej Biblioteki Publicznej

Pomysł, skład i wykonanie: Adam Rubnikowicz (ze zbiorów własnych i udostępnionych)

Korekta: Robert Sysa

Podziękowania za zbiory udostępnione, dla: Pana Mariana Basisty oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej

kontakt e-mail: Adam.Rubnikowicz@zeto.swidnica.pl

Niektóre świebodzickie ulice – inne nazwy, inne czasy

Nazwa obecna	Nazwa niemiecka	Ustalone nazwy międzyczasowe		
Wolności	Wilhelm str.			
Stawowa	Gustaw Renner str.		L. Waryńskiego *	
Aleje Lipowe	Friedrich str.			
Krótką	Bismarck str.	Żymierskiego	Fr. Zubrzyckiego	
Żwirki i Wigury	Zeppelin str.			
Towarowa	Bahnweg			
Spokojna	John str.			
Zwycięstwa	Schlagete' str.			
Żeromskiego	Burg str.	Zamkowa		
Prusa Bolesława	Kirch str.	Kościelna		
bp. Krasickiego	Garten str.	Ogrodowa	I. Daszyńskiego	Janka Krasickiego
Kopernika	Nikolai str.			
Sienkiewicza	Landes Hunter str.	Stalina		
Szkolna	Graben str.	Strumykowa	Marcelego Nowotki	
Piaskowa	Sand str.	Piaskowa	Hanki Sawickiej	
Młynarska	Mühl str.	Młynarska	H. Rutkowskiego	
marsz. J. Piłsudskiego	Marien str.	Mariańska	St. Duboisa	
T. Kościuszki	Saarland Siedlung			
Warszawianka	Wilhelm Bad			
Sikorskiego		Słowackiego	Świerczewskiego	
Ofiar Oświęcimskich		Kościuszki		
Pl. Legionów Polskich	Hindenburgplatz ***	Plac Bohaterów	Plac 22 Lipca	Neumarkt
M.C. Skłodowskiej	Ziegelei str.	Ceglana	Pstrowskiego	
Wałbrzyska	Waldenburger str.			
Strzegomska	Striegauer str.			Bahnhofstrasse****
Długa		Fabryczna		
Jeleniogórska	Hohenfriedeberg str.	Wolności		
3 Maja		Polna	1 Maja	
Kolejowa		Stalingradzka		
Browarowa	Friedhofsweg*****			
Mikulicza		Kamienna		

* była proponowana zmiana nazwy na ul. ks. Jerzego Popiełuszki (podjęta uchwała Rady Miejskiej) jednak została nadana nazwa ul. Stawowa (uchwałę zmieniono)

Ponadto po wojnie istniały ulice - w Świebodziach **::

w Cierniach **::

Świętego Jana (prawdopodobnie obecna Spokojna)

Osiedle Stare

Nowa, Ślusarska, Półwiejska

Górska [jako boczna ul. Wałbrzyskiej (Strzelecka?)]

Klary Zetkin [jako boczna ul. Piłsudskiego]

Czarna Świecica (Dom Kolejowy)

** nazwy odnalezione w księgach Urzędu Stanu Cywilnego z lat 1945 – 47

*** pierwsza niemiecka nazwa placu Neumarkt (Nowy Rynek)

**** zanim powstała nowa ul. Kolejowa, ta nazywała się Kolejową

***** w tłumaczeniu droga cmentarna

W części miasta należącej do Pełcznicy (tuż przy moście Strzegomskim) znajdowała się ulica o nazwie Świebodzicka. Łączyła ona ulicę Strzegomską z ulicą Hanki Sawickiej (obecnie Piaskową) i została zajęta pod zabudowę „Refy” – budynki częściowo wyburzono.

Również przy rozbudowie Refy zlikwidowano ulicę Krótką, która łączyła ulicę H. Sawickiej i Świebodzicką z ulicą Strzegomską (równoległa do Fabrycznej)